

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของลάρะในภาพกับแบบการคิดที่มีต่อการระลึกได้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีสมมติฐานของการวิจัยดังนี้

1. ตำแหน่งภาพทั้งห้า ให้ผลต่อการระลึกของนักเรียนได้ต่างกัน
2. นักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน ระลึกจำนวนลάρะในภาพได้ต่างกัน
3. นักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน ระลึกลάρะของภาพในตำแหน่งทั้งห้าได้ต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีราชา จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2529 จำนวนทั้งสิ้น 333 คน โดยในชั้นแรกก่อนทำการทดลองให้นักเรียนทั้งหมดเข้ารับการท่าแบบทดสอบ เตอะ กรุ๊ป เอ็มเบดเตด ฟิกเกอร์ เทลต์ เพื่อแบ่งประเภทของแบบการคิดออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์, กลุ่มแบบกลางระหว่างฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ และฟิลต์ ดิเพนเดนซ์ หรือมิตเติลกรุ๊ป และกลุ่มฟิลต์ ดิเพนเดนซ์ แล้วทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายของนักเรียนทั้งสามประเภทออกมาอย่างละ 75 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 225 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 5 กลุ่มย่อย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายออกมาเป็นกลุ่มย่อยละ 15 คน เพื่อเข้ารับการทดลองเพื่อระลึกลάρะของภาพในตำแหน่งทั้งห้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ภาพสี่เหลี่ยมขาวดำขนาด 35 มิลลิเมตร มีลάρะในภาพเป็นรูปทรงเรขาคณิต จำนวน 3 ภาพ ในแต่ละภาพจะแบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 ตำแหน่งเท่า ๆ กัน คือตำแหน่งซ้ายบน, ขวาบน, ซ้ายล่าง, ขวาล่าง และกลางภาพ ในแต่ละตำแหน่งประกอบไปด้วยรูปทรงเรขาคณิตที่มีลักษณะแตกต่างกันจำนวนตำแหน่งละ 7 รูป

2. แบบทดสอบ เดอะ กรุป เอ็มเบดเดด ฟิกเกอร์ เทสต์ (The Group Embedded Figures Test : GEFT) ของวิทกิน และคณะ (Witkin, et al.1971)

3. แบบทดสอบชิปเลย์ เทสต์ (Shipley Test)

4. กระดาษคำตอบสำหรับทดสอบการระลึกได้ โดยมีเส้นกรอบแบ่งเป็น 5 ตำแหน่ง มีอักษรกำกับแต่ละตำแหน่งเพื่อสะดวกในการวัดตัวแปรตาม : อักษร ก ปรากฏที่มุมของตำแหน่งซ้ายบน, อักษร ข ปรากฏที่มุมของตำแหน่งขวาบน, อักษร ค ปรากฏที่มุมของตำแหน่งซ้ายล่าง, อักษร ง ปรากฏที่มุมของตำแหน่งขวาล่าง และอักษร จ ปรากฏที่มุมของส่วนกลางภาพ

การดำเนินการทดลอง

นำกลุ่มตัวอย่างที่ได้แบ่งไว้เป็น 15 กลุ่ม เข้ารับการทดลองทีละกลุ่มโดยฉายสไลด์ ปรากฏบนจอภาพละ 35 วินาที หลังจากดูภาพแล้วให้กลุ่มตัวอย่างระลึก โดยเขียนสำระของ ภาพลงในตำแหน่งที่ผู้วิจัยสั่ง ในเวลา 1 นาที ในการระลึกสำระในแต่ละภาพ คั้นด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบชิปเลย์ เทสต์ ในเวลา 10 นาที แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาให้คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ โดยวิธีทางสถิติโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน สองทาง (Two-Way ANOVA) และวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่ โดยวิธีของ นิวแมนคูลส์ (Newman-Keuls)

ผลการวิจัย

1. ตำแหน่งภาพทั้งห้าให้ผลต่อการระลึกสำระของนักเรียนได้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตำแหน่งขวาล่างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการระลึกสำระสูงที่สุด รองลงมาเป็นตำแหน่งซ้ายบน, กลางภาพ, ซ้ายล่าง และขวาบน ตามลำดับ

2. นักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน 3 แบบ คือ ฟิลด์ อินดิเพนเดนซ์, มิดเดิลกรุป, และฟิลด์ ดีเพนเดนซ์ ระลึกจำนวนสำระในภาพได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีแบบการคิดฟิลด์ อินดิเพนเดนซ์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการระลึกสำระสูงกว่ากลุ่ม

มิตเติลกรุป และกลุ่มฟิลด์ ดิเพนเดนซ์ ตามลำดับ

3. นักเรียนที่มีแบบการติดต่างกัน 3 แบบ ระลึกสำระของภาพในตำแหน่งทั้งห้า
ได้ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่สรุปได้นั้น มีประเด็นสำคัญ ๆ ที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้ คือ

1. ผลการวิจัยที่พบว่า ตำแหน่งภาพทั้งห้า ให้ผลต่อการระลึกของนักเรียนได้
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1
จากค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนการระลึกสำระของภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ห้าตำแหน่งพบว่า
ค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนการระลึกสูงสุด เมื่อสำระของภาพอยู่ในตำแหน่งขวาล่างมีค่า 3.88
รองลงมาได้แก่ ตำแหน่งซ้ายบน มีค่าเฉลี่ยรวมของคะแนน 3.04 ถัดมาเป็นตำแหน่งกลางภาพ
และตำแหน่งซ้ายล่าง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนเรียงลำดับคือ 2.97 และ 2.80 ส่วนตำแหน่ง
ขวาวบนมีค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนต่ำสุดคือ 2.48 ซึ่งจากการศึกษาลักษณะของการมองภาพของ คน
ที่มีวัฒนธรรมการอ่านจากซ้ายไปขวาพบว่า โดยปกติคนเราจะเริ่มมองภาพในตำแหน่งซ้ายบน เป็น
อันดับแรก ถัดมาก็ซ้ายล่าง, ขวาวบนและขวาล่าง (Heinich, Molenda and Russel 1982
: 71, วาสนา ช่าวหา 2520 : 19) ซึ่งเมื่อคนเรามองสำระก็จะเกิดความจำขึ้นในสมอง
ดังที่ ฮัยพร วิชชาวุธ (2520 : 16) ได้ศึกษาถึงอันดับของการเห็นสิ่งเร้ากับความจำ พบว่า
การจำสิ่งต่าง ๆ ของคนเราขึ้นอยู่กับลำดับที่ของการมองเห็น ซึ่งตามปกติแล้ว คนเราจะจำสิ่ง
ที่เห็นเป็นลำดับสุดท้ายได้ดีที่สุด ในประเด็นนี้อาจเป็นไปได้ว่า ภายในเวลา 35 วินาที ที่กลุ่มตัวอย่าง
มองภาพ การเคลื่อนที่ของตาเริ่มมองจากตำแหน่งซ้ายบน เป็นอันดับแรก จนกระทั่งตำแหน่ง
สุดท้ายที่ตามองภาพก่อนที่ภาพจะเลื่อนหายไป คือตำแหน่งขวาล่าง ความจำสำระในตำแหน่ง
สุดท้ายที่มองเห็นคือตำแหน่งขวาล่างจึงระลึกได้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ เมคคูน (Mackoon
1981 : 216-221) เล่นอไว้ว่า การคัดสำระลงในภาพควรวัวที่ตำแหน่งพื้นหน้าของภาพ
หรือซ้ายล่าง และขวาล่าง โดยเมคคูนได้ให้เหตุผลว่าตำแหน่งดังกล่าวเป็นส่วนที่ใกล้กับผู้
มากกว่าส่วนอื่นในภาพ

ส่วนตำแหน่งที่นักเรียนระลึกได้ดีรองลงมาในงานวิจัยครั้งนี้คือ ตำแหน่งซ้ายบน
อาจเป็นไปได้ว่า เพราะคนเราเริ่มมองสำระในตำแหน่งนี้เป็นอันดับแรก ซึ่งในเรื่องอันดับที่

ของการเห็นสิ่งเร้ากับความจำ ฮัยพร วิชชาวูช (2520 : 16) ก็ได้พบอีกเช่นกันว่า สิ่งที่คนมอง เป็นอันดับแรก ก็จะจำได้ดีรอง ๆ ลงมา แม้จะไม่ดีเท่ากับสิ่งสุดท้ายที่เห็นก็ตาม ดังนั้นเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนการระลึกสำมะของตำแหน่งขวาล่าง จึงมีค่าสูงกว่าตำแหน่งซ้ายบนเท่ากับ 0.86

ส่วนตำแหน่งของการระลึกภาพไตร่ตรองลงมาก็คือตำแหน่งกลางภาพ, ข้ายล่าง และ ขวาบนตามลำดับ ตำแหน่งซ้ายล่าง และขวาบน มีค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนการระลึกสำมะต่ำสุด ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ นิแคมป์ (Niekamp 1971 อ้างถึงใน Hutton 1973 : 36) ที่ได้เสนอไว้ว่าน้ำหนักของภาพหรือสำมะควรจะมีย่อยสุดในตำแหน่งซ้ายล่างของภาพ

2. ผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน 3 ประเภทคือ ฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์, มิติเตลกรุป และฟิลต์ ดิเพนเดนซ์ ระลึกจำนวนสำมะในภาพได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวมของคะแนนการระลึกสำมะของภาพ พบว่า นักเรียนที่มีแบบการคิดฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์มีคะแนนสูงกว่า มิติเตลกรุป และ ฟิลต์ ดิเพนเดนซ์ ทั้งนี้เป็นเพราะอิทธิพลของแบบการคิดที่มีต่อการจำ ทำให้พวกที่มีแบบการคิด ฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุด เนื่องจากลักษณะของบุคคลประเภทนี้มีการรับรู้เนื้อหา สำมะของสิ่งเร้า หรือภาพที่เห็นอย่างไตร่ตรอง มีการวิเคราะห์สำมะนั้นและจัดเรียง (Reorganize) สิ่งเร้าใหม่ ความสามารถเหล่านี้จะช่วยให้อำนาจสำมะได้ดีขึ้น ในขณะที่บุคคลที่มีแบบการคิดฟิลต์ ดิเพนเดนซ์เป็นบุคคลที่มีการรับรู้เนื้อหาสำมะของสิ่งเร้าอย่างรวม ๆ (Witkin, et al. 1977) ซึ่งความสามารถลักษณะนี้อาจจะไม่เอื้อต่อการจำของบุคคล จึงทำให้บุคคลที่มีแบบการคิดฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ สามารถระลึกสำมะได้ดีกว่าบุคคลที่มีแบบการคิด ฟิลต์ ดิเพนเดนซ์ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความแตกต่างของการระลึกสำมะของนักเรียนทั้ง 2 แบบการคิด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีแบบการคิดอยู่ในกลุ่มกลาง หรือกลุ่มมิติเตลกรุป ก็น่าจะต้องมีการระลึกสำมะได้ดีน้อยกว่ากลุ่มฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ แต่ดีกว่า กลุ่มฟิลต์ ดิเพนเดนซ์ ซึ่งก็ตรงกับผลการวิจัยนี้ แต่ความแตกต่างระหว่างคะแนนการระลึกสำมะของ กลุ่มฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ มีค่ามากกว่ากลุ่มมิติเตลกรุป แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลที่มีแบบการคิดฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ กับมิติเตลกรุป มีลักษณะหรือ

คุณลุ่มปิติที่กำกวมกัน จึงทำให้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของคะแนนการระลึกสำระในภาพ ส่วนนักเรียนที่มีแบบการคิดในกลุ่มมิตเติลกรุปมีคะแนนการระลึกสำระได้ดีกว่ากลุ่มฟิลต์ดิเพนเดนซ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากคุณลุ่มปิติของบุคคลที่มีแบบการคิดแบบการคิดมิตเติลกรุป จะมีลักษณะคล้ายหรือกำกวมกับแบบการคิดฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์มากกว่า จึงทำให้มีการจำสำระได้ดีกว่านักเรียนที่มีแบบการคิดฟิลต์ ดิเพนเดนซ์ ซึ่งผลการวิจัยได้พบว่า นักเรียนที่มีแบบการคิดกลุ่มฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ และกลุ่มมิตเติลกรุป มีคะแนนการระลึกสำระสูงกว่ากลุ่มฟิลต์ดิเพนเดนซ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เมื่อพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของสำระในภาพคือ ข้ายบน, ขวบน, ข้ายล่าง, ขวล่าง และกลางภาพ กับแบบการคิดฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์, มิตเติลกรุป และฟิลต์ดิเพนเดนซ์ ที่มีผลต่อการระลึกสำระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของสำระในภาพกับแบบการคิดที่มีต่อการระลึกได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า นักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกันระลึกสำระของภาพในตำแหน่งทั้งห้าได้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยครั้งนี้จะเห็นว่าแบบการคิดของคนเราจะส่งผลต่อการจำ ซึ่งนักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกัน 3 แบบ ระลึกสำระได้ต่างกัน และการจำแบบการระลึกได้กับตำแหน่งของสำระในภาพก็ส่งผลต่อกัน คือนักเรียนจะระลึกสำระในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ต่างกัน แต่ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับการระลึกสำระในตำแหน่งทั้งห้า เนื่องจากแบบการคิดของคนเรากับการระลึกสำระในตำแหน่งต่าง ๆ นั้นไม่ส่งผลรวมกัน และผลการวิจัยก็สอดคล้องกับการศึกษาของโรส (Rose 1985 : 558) ที่พบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดฟิลต์ ดิเพนเดนซ์/ฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ กับภาพวาดลายเส้น และภาพขาวดำ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ภาพวาดลายเส้นรูปทรงเรขาคณิต ภาพขาวดำ

4. แม้จะไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบการคิด และตำแหน่งของสำระ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนการระลึกสำระทั้งห้าตำแหน่ง ของนักเรียนที่มีแบบการคิดต่างกันพบว่า

นักเรียนที่มีแบบการคิดฟิลต์ อินดิเพนเดนซ์ ระลึกสำระของภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ดีตามลำดับดังนี้ คือ ตำแหน่งขวาล่าง, ข้ายบน, กลางภาพ, ข้ายล่าง และขวบน

นักเรียนที่มีแบบการคิดมิตเติลกรุป ระลึกสำระของภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ดีตามลำดับดังนี้ คือ ตำแหน่งขวาล่าง, ข้ายล่าง, ข้ายบน, ขวบน และกลางภาพ

นักเรียนที่มีแบบการคิดฟิวด์ ดิเพนเตนซ์ ระลึกล่าระของภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ดี ตามลำดับดังนี้ คือ ตำแหน่งขวาล่าง, กลางภาพ, ขวบน, ข้ายบน และข้ายล่าง

จะเห็นว่า นักเรียนที่มีแบบการคิดทั้งสามแบบจะระลึกล่าระของภาพที่อยู่ในตำแหน่ง ขวาล่างได้ดีที่สุด อาจเป็นเพราะคนเรามองล่าระในภาพตำแหน่งนี้เป็นลำดับสุดท้าย (Heinich, et al. 1982, วาสนา ขาวหา 2520) ซึ่งจำและระลึกล่าระของภาพในตำแหน่งนี้ได้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ฮัยพร วิชชาวูช (2520) ที่พบว่า คนเราจะล่าระสิ่งที่เห็นเป็นสิ่งสุดท้ายได้ดีที่สุด และจะเห็นว่าตำแหน่งกลางภาพไม่ได้เป็นตำแหน่งที่นักเรียนระลึกล่าระได้ดี ดังที่ วิททิช และชูลเลอร์ (Wittich and Schuller 1957 : 106-110) ได้เสนอความคิดเห็นต่อตำแหน่งกลางภาพ ไว้ว่า ในการล่าระลงในภาพไม่ควรที่จัดไว้ที่ตำแหน่งกลางภาพ ตำแหน่งอื่นเป็นจุดดึงความสนใจ ได้ดีกว่า แต่ทั้งนี้ วิททิช และชูลเลอร์ ก็ไม่ได้เสนอไว้ว่าตำแหน่งดังกล่าวนี้หน้าจะเป็นตำแหน่งใด

จะเห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการระลึกล่าระในอันดับต่อมาจากตำแหน่งขวาล่าง นั้นมีตำแหน่งต่างกัน ซึ่งในเรื่องนี้อาจเป็นเพราะการรับรู้ และจดจำรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ของภาพมีการล่าระแตกต่างกันตามแบบการคิดที่บุคคลนั้นมีอยู่ ดังที่ไวท์เลย์ และมัวร์ (Whitley and Moore 1979 : 281-290) ได้ศึกษาไว้ แม้ว่าเขาไม่ได้ใช้แบบการคิดมิติฟิวด์ อินดิเพนเตนซ์ /ฟิวด์ ดิเพนเตนซ์ เป็นตัวแปรในการศึกษา แต่ใช้ แอทติก/วิลฮาร์ ซึ่งแบบการคิดมิตินี้มีลักษณะ การรับรู้คล้ายฟิวด์ อินดิเพนเตนซ์/ฟิวด์ ดิเพนเตนซ์ถึงร้อยละ 89.61 (Ausburn and Ausburn) 1978 : 341)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1.1 การวิจัยครั้งนี้ พิจารณาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างนักเรียนไทย ซึ่งมีวัฒนธรรม การอ่านและเขียนหนังสือจากซ้ายไปขวาเท่านั้น ผู้วิจัยคาดว่า วัฒนธรรมการอ่านของบุคคลมีผล ต่อการมองภาพ ซึ่งรวมไปถึงการล่าด้วย ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยลักษณะนี้กับบุคคลที่มีวัฒนธรรม การอ่านและเขียนอื่น ๆ คือวัฒนธรรมที่มีการอ่านและเขียนหนังสือจากขวาไปซ้าย, จากบนลงล่าง เป็นต้น

1.2 ภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นภาพรูปทรงเรขาคณิต ซึ่งจัดเป็นภาพไร้ความหมาย (Nonsense Picture) ดังนั้น จึงควรมีการศึกษากับภาพประเภทอื่น เช่น ภาพวาดเหมือนจริง, ภาพถ่าย เป็นต้น

1.3 ในเรื่องอัตราเวลาในการเล่นภาพ ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า เวลาในการมองภาพน่าจะมีความสัมพันธ์กับการจำสำลาระของภาพในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาถึงอัตราเวลาในการเล่นภาพต่าง ๆ กัน เพื่อดูว่าผลการระลึกสำลาระจะต่างกันหรือไม่ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เวลา 35 วินาที ซึ่งได้มาจากการทดลองก่อนการทดลองจริง

1.4 ควรมีการศึกษาวิสัยลักษณะนี้กับบุคคลที่มีแบบการคิดมิติอื่น ๆ ที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการออกแบบสื่อการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นภาพถ่าย, ภาพวาด, สไลด์, แผนภูมิ, แผนภาพ, บอร์ดนิทรรศการ เป็นต้น โดยการจัดสำลาระหรือเนื้อหาที่ต้องการจะเน้นให้เด็กจำลงในตำแหน่งที่ผลการวิจัยครั้งนี้พบคือตำแหน่งขวาล่าง แต่มีได้หมายความว่า สำลาระทุกอย่างจะต้องถูกบรรจุลงในตำแหน่งนี้เพียงแห่งเดียว การจัดให้ยึดหลักการจัดองค์ประกอบภาพ, ความสมดุลย์ของภาพ และธรรมชาติของเนื้อหา เป็นที่พึง โดยจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา เรียงตามลำดับที่ผลการวิจัยครั้งนี้พบก็จะช่วยให้นักเรียนจำสำลาระนั้นได้ดี ย่อมหมายถึงการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจำของนักเรียนทางหนึ่งด้วย